

ISSN 2181-1296

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК

SCIENTIFIC JOURNAL

2022-yil, 2-son (132) GUMANITAR FANLAR SERIYASI

Tarix, Falsafa, Huquqshunoslik, Iqtisodiyot, O'qitish metodikasi

Samarqand viloyat matbuot boshqarmasida ro'yxatdan o'tish tartibi 09-25.
Jurnal 1999-yildan chop qilina boshlagan va OAK ro'yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR

R. I. XALMURADOV, t.f.d. professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARLARI:

H.A. XUSHVAQTOV, f-m.f.d., dotsent

A. M. NASIMOV, t.f.d., professor

TAHRIRIYAT KENGASHI:

S. S. G'ULOMOV	- O'zFA akademigi
A. SAGDULLAEV	- O'zFA akademigi
M. MUXIDDINOV	- fil.f.d., professor (SamDU)
B. E. ERGASHEV	- t.f.d., professor (SamDU)
B. S. G'OYIBOV	- t.f.d., professor (SamDU)
S. K. KARIMOV	- fals.f.d., professor (SamDU)
J. Ya. YAXSHILIKOV	- fals.f.d., professor (SamDU)
N. U. ARABOV	- i.f.d., professor (SamDU)
Sh. A. HASANOV	- fil.f.d., professor (SamDU)
S. A. KARIMOV	- fil.f.d., professor (SamDU)
N. Sh. SHODIEV	- ped.f.d., professor (SamDU)
M.M. MAXMUDOVA	- ped.f.d., professor (SamDU)
NAZIF SHAHRANY	- Indiana universiteti professori (AQSh)
MUSTAFA UGURLU	- профессор (Муғла университети, Туркия)
N.T.NURULLAXODJAYEVA	- professor (Moskva Davlat universiteti, Rossiya)
TAMIR KLEIN	- Veysman ilmiy tadqiqot instituti professori (Isroil)
HIROAKI HUZHE	- Osaka universiteti professori (Yaponiya)

Obuna indeksi – yakka tartbidagi obunachilar uchun - 5583,
tashkilot, korxonalar uchun - 5584

MUNDARIJA / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

TARIX / HISTORY

<i>Azimbaeva Sh.A.</i>	
Внешняя политика Великобритании в центральной Азии в торгово-экономической сфере	4-9
<i>Temirova Sh.V.</i>	
XIX asrning ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi tomonidan aholini ko'chirish siyosatida transformatsion jarayonlar	10-16
<i>Buriyev Z.T.</i>	
XIX asrning ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi tomonidan Kaspiyorti viloyatiga aholini ko'chirish siyosati	17-20
<i>Baratov H.</i>	
Turk xoqonligi davrida Kesh hududida kechgan siyosiy vaziyatidagi ayrim masalalar	21-24
<i>Shukurov S.J.</i>	
Kesh shahrining tarixiy topografiyasi	25-31
<i>Muxamedov Sh.B.</i>	
«Туркестанский сборник» - как феномен научной жизни Ташкента и Центральной Азии	32-36
<i>Xalilova Z.E.</i>	
XX asr boshida Samarqand ta'lim tizimida o'quv darsliklar holati	37-41
<i>Jamolova D.</i>	
Turkiston jadidchilik harakatida xotin-qizlarning tutgan o'rni	42-45

FALSAFA / PHILOSOPHY

<i>Ergashev S.M.</i>	
Turkiston ma'rifatparvarlarining ayanchli qismati	46-50
<i>Xonimov Sh.</i>	
O'zbekistonda yoshlar siyosiy va huquqiy madaniyatini rivojlantirishga oid qarashlar	51-54
<i>Karimov S.</i>	
Komil insonni tarbiyalashda tasavvuf ta'limotining o'rni va roli	55-59
<i>Negmatova Sh.Sh.</i>	
Nikollo Makiavelli va Muxammad Qozining siyosiy qarashlari (qiyosiy tahlil)	60-63
<i>Gulamova M.T.</i>	
Axmad Ziyuddin Al-Kumushxonaviyning ilmiy merosida valiylik karomatlariga haqida	64-67
<i>Djurakulov X.</i>	
Ekoturizmni rivojlantirishda ekologik jamoat tashkilotlarining ustuvor asoslari	68-72
<i>Shakarov J.</i>	
Raqobat jarayoniga yoshlarda axloqiy munosabatni shakllantirish	73-77
<i>Xudayqulov D.</i>	
“Temur Tuzuklari”da axloqiy me'yorlar talqini	78-82
<i>Mirzayeva F.A.</i>	
Ahmad Sirhindiyning “Maktubot” asarida tasavvuf ta'limotiga doir masalalarning bayoni	83-87
<i>Abduazimova Z.A.</i>	
Environmental ethics and its forms of manifestation in society	88-93

<i>Bekmurodova G.</i>	Sotsial destruksiya va uning asosiy xususiyatlari	94-97
<i>Tulyayev A.I.</i>	Axloqiy bilimlarning ijtimoiy zaruriyatga aylanish prinsiplari	98-101
<i>Shadimetova G.M.</i>	Milliy bayramlarda falsafiy-ma'naviy tushunchalar mazmuni	102-105
<i>Nomozov X.Sh.</i>	O'smirlar orasida ijtimoiylashuvda internet ta'siri	106-110
<i>Akramov M.M.</i>	O'zbekistonning yoshlarga doir davlat siyosatida kinematografiyaning ahamiyati	111-118
<i>Tanikulov J.A.</i>	Jamoatchilik fikriga ta'sir etuvchi media axborot elementlari	119-123
<i>Mamatov Z.M.</i>	Globalashuv jarayonida yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash muammolari	124-129

HUQUQSHUNOSLIK / JURISPRUDENCE

<i>Muqimov Z.Y.</i>	“Temurshunoslik” fanida Amir Temurning jahon tamadduniga qoʻshgan hissasi masalalari	130-133
----------------------------	--	---------

SOTSILOGIYA / SOCIOLOGY

<i>Tagiyeva G.G.</i>	Ijtimoiy ta'minot tizimining ilmiy–nazariy asoslari	134-138
-----------------------------	---	---------

O'QITISH METODIKASI / TEACHING METHODOLOGY

<i>Raupova M.H.</i>	Oliy ta'limda kvaziprofessional faoliyat: muammolari va istiqbollari	139-143
<i>Raximov N., Ro'ziyev M.</i>	Taqqoslama va uning ba'zi murakkab masalalarni yechishga tatbiqlari	144-148
<i>Мирфайзиева К.Ю., Хайдарова И.А.</i>	Онлайн-уроки в условиях пандемии	149-152
<i>Tashmatova R.V., Muhamadiyev N.Q., Muhamadiyeva X.Q., Tug'izov Y.M., Samiyev A.A.</i>	Kimyoviy masalalarni o'ziga xos tomonlari va ularni echishda matematik usullardan foydalanish	153-159
<i>Муллажоновна Н.</i>	Аппликация как всестороннее развитие детей дошкольного возраста на занятиях изобразительной деятельности	160-164
<i>Ummatov A.A., Ashurkova S.F.</i>	Milliy reyting tizimi O'zbekiston oliygohlarining xalqaro zamonaviy voleybolga xos himoya harakatlarini modellashtirilgan tartibda shakllantirish	165-168

Mualliflarga

UDK: 378:004

**OLIV TA'LIMDA KVAZIPROFESSIONAL FAOLIYAT: MUAMMOLARI VA
ISTIQBOLLARI****M.H.Raupova***Buxoro davlat universiteti*

Annotasiya. Maqolada pedagogik loyihalash, tadqiqot faoliyati, o'yin faoliyati kabi kvazi-kasbiy faoliyat turlariga umumiy tavsif beriladi. Loyiha faoliyatining tavsifiga muhim o'rin berilgan. Oliy ta'limda kvazi-kasbiy faoliyatdan foydalanish muammolari va istiqbollari haqida muallifning qarashlari keltirilgan. Ta'lim jarayonida o'quv faoliyati va o'quv-kasbiy faoliyat o'rtasidagi o'tish davri sifatida kvaziprofessional faoliyat muhim o'rin tutadi. Bu talabalarni pedagogik amaliyotga tayyorlash darajasini, tanlagan kasb-hunar sohasiga bo'lgan qiziqishni oshiradi, ularning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqaradi.

Kalit so'zlar: kontekstual o'rganish, kasbiy kompetensiya, kvaziprofessional faoliyat: loyiha, o'yin faoliyati, tadqiqot faoliyati.

**Квaziпрофессиональная деятельность в высшем образовании: проблемы и
перспективы**

Аннотация. В работе дано общее описание таких видов квазипрофессиональной деятельности как педагогическое проектирование, научно-исследовательская деятельность, игровая деятельность. Значительное место уделено описанию проектной деятельности. Представлено видение автора на проблемы и перспективы использования квазипрофессиональной деятельности в высшем образовании. В образовательном процессе квазипрофессиональная деятельность играет важную роль как переходный период между учебной деятельностью и учебно-профессиональной деятельностью. Это позволит повысить уровень подготовки студентов к педагогической практике, интерес к выбранной профессии, реализовать их творческий потенциал.

Ключевые слова: контекстное обучение, профессиональная компетентность, квазипрофессиональная деятельность: проектирование, игровая деятельность, научно-исследовательская деятельность.

Quasi-professional activity in higher education: problems and prospects

Abstract. The article gives a general description of such types of quasi-professional activities as pedagogical design, research activities, gaming activities. A significant place is given to the description of project activities. The author's vision of the problems and prospects of using quasi-professional activities in higher education is presented. In the educational process, quasi-professional activity plays an important role as a transitional period between educational activities and educational and professional activities. This will increase the level of preparation of students for teaching practice, interest in their chosen profession, and realize their creative potential.

Keywords: contextual learning, professional competence, quasi-professional activity: design, gaming activity, research activity.

O'qituvchi kasbining nozikligi, mas'uliyatliligi, murakkabligi, sharafliligi, muallimning mahorati, ularga qo'yiladigan talablar, ustozlarning fazilatlariga oid fikrlar Sharq mutafakkirlarining asarlarida o'z ifodasini topgan. Sharq ma'naviyati, madaniyatining xilma-xil jihatlari, ayniqsa, Uyg'onish davrida juda rivojlangan bo'lib, bu davrda yashab ijod etgan Abu Nasr Forobiy, Xorazmiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Abdurahmon Jomiy, Jaloliddin Davoniy, Alisher Navoiy va boshqa ko'plab mutafakkirlarning ijodlari pedagogik tafakkur taraqqiyotida yosh murabbiylarning ma'naviy-axloqiy kamolotida muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Hozirgi kunda ta'lim siyosatini amalga oshirishning yetakchi yo'nalishi va sharti jamiyatning innovasion rivojlanish yo'llariga o'tish sharoitida kasbiy faoliyatga qodir pedagog kadrlarni tayyorlashdir.

O'qituvchining kasbiy kompetentligi deganda kasbiy muammolar va kasbiy pedagogik faoliyatning real vaziyatlarida vujudga keladigan tipik kasbiy vazifalarni hal yetish, bilim, kasbiy va hayotiy tajriba, qadriyat va mayllardan foydalanish qobiliyatini belgilovchi ajralmas xususiyat tushuniladi [1, b. 8].

Oliy o'quv yurtlarida talabalar olib boriyotgan faoliyat bilan ularning kasbiy jarayonlarda olib borishi kerak bo'lgan faoliyat taqqoslanganda, juda ko'plab bir-biriga mos kelmaydigan tafovutlarni ko'rishimiz mumkin: o'quv faoliyati aqliy jarayonlarni rivojlantirsa, amaliy faoliyat esa kasbiy layoqatni rivojlantirishni talab qiladi; o'qish jarayonining ob'ekti bilim, kvaziprofessional faoliyatda esa bola, uning psixologiyasi, ichki dunyosi; ta'lim jarayonida bir-biriga bog'liq bo'lmagan ko'plab fanlarni dars jadvali asosida o'qitish tashkil qilinsa, mehnat faoliyati jarayonida esa sistema ko'rinishida namoyon bo'ladi; talabadan o'qish jarayonida diqqat, o'zlashtirish, xotira va motorika talab qilinsa, ish jarayonida esa tanasi, qalbi va ruhiyati bilan bir butun shaxs sifatida namoyon bo'ladi, u o'zini o'qituvchi sifatida boshqaruvchanlik faoliyatini yuzaga chiqaradi; ta'lim jarayonida talabalar statistik ma'lumotlar olishadi, kasbiy faoliyatda esa olgan bilimlarini uyg'unlashtirishlari zarur; o'quv jarayonida talaba prinsiplar nuqtai nazardan yolg'iz o'zi faoliyat olib borsa, kasbiyo faoliyatda bir nechta mutaxassis umumlashadi. [2]

Kontekstli o'rganish bu ziddiyatlarning barchasini hal qilishga qaratilgan.

Kontekstual o'rganishda A. A. Verbiskiy uchta asosiy faoliyat shaklini belgilaydi: akademik - turdagi o'quv faoliyati; kvaz-kasbiy faoliyat; ta'lim va kasbiy faoliyat [2, b. 44].

Kvaziprofessional faoliyat - ta'lim faoliyatidan kasbiy madaniyat olamiga o'tishning zaruriy bosqichi, mavzuni belgilash (o'quv vazifalari, modellar va vaziyatlar tizimidan foydalangan holda kasbiy faoliyatning bilim, ko'nikma, ko'nikma va tajribasini o'zlashtirish), ijtimoiy. (ijtimoiy munosabatlarning qabul qilingan me'yorlariga muvofiq ta'lim jarayoni ishtirokchilarining o'zaro munosabati) va psixologik (madaniyatning bir qismi sifatida kasbga "qo'shish": uning me'yorlari, qoidalari, qadriyatlarini o'zlashtirish orqali) kontekstlar, buning natijasida mavjud. inson - bo'lajak mutaxassis dunyosi qiyofasining qiymat-semantik tarkibiy qismlarini qayta qurishdir. Kvaziprofessional faoliyatning mohiyati shundan iboratki, u real sharoitda sodir bo'ladi va yuqoridagi kontekstlarning birligini ta'minlaydi. [8]

Kvaziprofessional faoliyatning psixologik mohiyati shundan iboratki, u shaxsni kasbiylashtirishning ajralmas yelementi bo'lib, shakllantiruvchi xususiyatga yega bo'ladi: uning jarayonida shaxsning hayotiy olamining qiymat-semantik koordinatalari qayta qurilib, uning darajasi belgilab qo'yiladi. inson va kasb o'rtasidagi yozishmalar, uning professional sifatida shakllanishiga yordam beradi.

O. B. Dautovanning fikriga ko'ra, kvaz-kasbiy faoliyat shakllari quyidagilar bo'lishi mumkin: ishlarni loyihalash, vaziyat yaratish va hal qilish, tashkiliy-faol o'yinlari va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari [1].

Talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyati - bu ilgari noma'lum echimga yega bo'lgan va ilmiy sohada tadqiqotning asosiy bosqichlari (muammoni shakllantirish, nazariyani o'rganish, material to'plash, uni tahlil qilish va boshqalar) mavjudligini nazarda tutgan holda ijodiy, tadqiqot vazifasini bajarishi, umumlashtirishi, tadqiqot usullarini tanlashi, ularni amaliy o'zlashtirishi tushuniladi [1, b. 34].

Tadqiqot faoliyatining maqsadi-yangi bilimlarni qurishdir.

Ilmiy tadqiqotlarning bir nechta modellari mavjud.

Model 1. "Tadqiqotni o'rganish".

Maqsad: tadqiqot natijasi emas, tadqiqot jarayonini o'rganish muhim.

Model 2. "Tadqiqot uchun taklifnoma" (D. Schvab).

Maqsad: muammoli qarashni rivojlantirish, izlanib fikrlash rag'batlantirish.

Model 3. "Tizimli tadqiqot" (Mikaelis ko'ra).

Maqsad: ilmiy tafakkurni shakllantirish, tadqiqot jarayonini sintez qilish va uning natijalari.

Qanday modeldan foydalanishdan qat'iy nazar, talabalarining ilmiy-tadqiqot ishlari jarayonida uslubiy, boshqaruv va loyiha faoliyati sohasida kasbiy kompetensiyalar shakllantiriladi. Kvaziprofessional faoliyat tashkiliy-faol o'yinlar yeng yaqqol namoyon bo'ladi: bu mutaxassisning haqiqiy professional ishining ob'ektiv, ijtimoiy va psixologik mazmunini qayta tiklaydi, uning faoliyatining ajralmas kontekstini belgilaydi. Tashkiliy-faol o'yinlar bo'linadi: Imitasiya-o'yin modeli- tanlangan qismning voqeilikda bo'lganini aks yettiradi va mutaxassisning professional faoliyati ob'ektiv kontekstini belgilaydi; O'yin modeli yesa ishtirokchilarning imitasiya-o'yin modeli bilan ishlashini tavsiflashning bir usuli bo'lib, bu mutaxassislarning professional faoliyatining ijtimoiy kontekstini belgilaydi [2].

Natijada ijtimoiy va sub'ektiv kompetentlikni, mutaxassisning kasbiy motivatsiyasini shakllantirish amalga oshadi.

Talabalarining kvaz-kasbiy faoliyatini tashkil yetish o'z-o'zidan tashkil yetiladigan jarayon emas. U talabalar tomonidan bosqichma-bosqich maqsadga muvofiq amalga oshirish uchun dastur ishlab chiqish lozim. Bizning tajribada bu jarayon bakalavr bosqichining ikkinchi yili to'rtinchi semestrda talabalar bilan ishlashni o'z ichiga oladi va 60 soat (2 kredit birliklari) uchun mo'ljallangan, shundan 8 soat-tashkiliy qismi (bo'lajak mutaxassis faoliyati uchun tayyorgarlikka qaratilgan ma'ruzalar), 14 soat- "Loyihalash va tadqiqot faoliyati - talabalarni ijodiy o'zini o'zi anglashini amalga oshirish asoslari" maxsus kursi amaliy mashg'ulotlari, 6 soat - test o'tkazish va maxsus kurs mavzulari bo'yicha bilim tekshirish (o'qituvchi bilan birga), 6 soat- o'quv jarayonida aks yettirish va ijodiy o'zlikni anglashni tashkil yetish bo'yicha seminar mashg'ulotlari, 2 soat-yakuniy ma'ruza (hisobot konferensiyasi). Mustaqil ta'lim 24 soatni tashkil yetadi. Maxsus kursning maqsadi-o'quvchilarning loyihalash va tadqiqot faoliyatini tashkil yetish jarayonida o'quvchilarning ijodiy o'z-o'zini anglashi, bu jarayonning xususiyatlari bilan tanishish va tushunishdir. [7]

Dars maqsadlari:

- ta'lim jarayoni sharoitida bakalavrlarning pedagogik faoliyatini modellashtirish;
- Oliy ta'lim muassasalari talabalarining shaxsga yo'naltirilgan pedagogik hamkorlikka asoslangan loyiha va ilmiy-tadqiqot faoliyatining o'qituvchi-tashkilotchi rovida kvaz-kasbiy faoliyatga qo'shilishi;

- "loyiha va ilmiy-tadqiqot faoliyati" maxsus kursining o'quv dasturi davomida olgan bilim va ko'nikmalarini oliy ta'lim muassasalari talabalarining ijodiy o'z-o'zini ro'yobga chiqarish aktualizatsiyasi uchun asos sifatida mustahkamlash va amalda qo'llash;

- bakalavrlar tomonidan kelgusidagi kasbiy faoliyatda ilmiy-tadqiqot bilimlari va ulardan amalda foydalanish ko'nikmalarini o'zlashtirganlik darajasini aniqlash;

- ilmiy-tadqiqot faoliyatida talabalarining ijodiy izlanish salohiyatini aktuallashtirish;

- o'qituvchining pedagogik faoliyatining loyiha tadqiqotlari sohasidagi xususiyatlarini o'zlashtirishi hamda olingan bilim va ko'nikmalardan kelgusi kasbiy faoliyatda foydalanish imkoniyati;

- bo'lajak o'qituvchilar o'rtasida pedagogik faoliyatda o'quvchilarni loyihalash va tadqiqotchilik faoliyatini tashkil yetishga bo'lgan qiziqishni shakllantirish.

"Loyihalash va tadqiqot faoliyati - talabalarni ijodiy o'zini o'zi anglashini amalga oshirish asoslari" maxsus kursi doirasida talabalar va o'qituvchilarning faoliyati va natijalariga qo'yiladigan talabalar, universitet talabalarining ijodiy o'z-o'zini ro'yobga chiqarish asoslari dasturini amalga oshirish usullari va shakllari bilan tanishadilar. Talabalar loyiha-tadqiqot faoliyati bilan shug'ullanishga qaratilgan amaliy mashg'ulotlarni rejalashtirish, tayyorlash, o'tkazish xususiyatlarini, tadqiqot loyihalarini mazmuni, loyihalash va taqdimotini baholash yo'llarini, ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy o'z-o'zini anglash jarayonini aks yettirish va tashkil yetish yo'llarini o'rganadilar.

Bundan tashqari, kurs o'z ishtirokchilarining ijodiy o'zaro munosabatlarini tashkil yetishga qaratilgan. Biz bunga faqat shaxsga yo'naltirilgan yondashuv tamoyillari amalga oshirishga yerishishimiz mumkin. Kurs davomida talabalar o'zlarining kvazi-o'quv faoliyati va shogirdlarining faoliyati haqida fikr yuritadilar va yakuniy bosqichda bajarilgan ishlar to'g'risida hisobot tayyorlaydilar. Zero, refleksiya talabaning o'z-o'zini baholash va tadqiqot faoliyati natijalarini tahlil

qilish qobiliyatini xarakterlaydi, tadqiqot faoliyatiga va o'ziga tadqiqotchi sifatida hissiy munosabatning muayyan tajribasi mavjudligini nazarda tutadi [2]. Shuning uchun kurs seminarlarining bir qismi pedagogik refleksiyaga bag'ishlangan bo'lishi kerak. Ushbu seminarlar tashkiliy ma'ruzalar tugagandan so'ng darhol o'tkazilishi yoki talabalar tomonidan o'tkaziladigan amaliy mashg'ulotlar bilan almashtirilishi mumkin.

Maxsus kurs talabaga o'quvchilarning ijodiy faoliyatini tashkil yetuvchi o'qituvchi rovida o'zini anglashga harakat qilish imkonini beradi. Albatta, bu juda shartli, chunki ikkinchi kurs talabalari hali o'quvchilar bilan faol muloqotga kirishish, maktab muhitida ishlash, o'quvchilar faoliyatini tashkil yetish uchun yetarli darajada tayyorgarlikka yega yemaslar, ammo kvaz-kasbiy faoliyat o'quvchilarni pedagogik amaliyotga tayyorlashning zaruriy bosqichi bo'lib, o'z navbatida ularni kasbiy faoliyatga tayyorlaydi.

E. S. Zair-Bek, I. A. Kolesnikova, V. E. Rodionova va boshqalar tomonidan tadqiqotlar bir qator loyiha texnologiyasi bag'ishlangan.

Loyiha faoliyatini tashkil yetishda Ye. N. Zemlyanskaya bir necha bosqichlarni aniqlaydi.

1. Bosqich-mavzuni tanlash va loyihaning vazifasi. Loyiha mavzusini kattalar tanlab bermasligi kerak. Yekstremal holatlarda, aytaylik, bir nechta taklif qilinganlardan bitta mavzuni tanlaymiz. Bu juda qiyin jarayon. Chunki talabalar o'zaro hamkorlik shaklini tanlashi va uni o'z o'quvchilarining qiziqishlari bilan bog'lash kabi qiyinchiliklarga duch keladilar.

2. Bosqich– dastlabki g'oyalarni ilgari surish. O'z g'oyangizni ishtirokchilarga "tag'ib qo'ymaslik" muhim. G'oya maqsad va unga yerishish yo'lini tushunishni o'z ichiga oladi.

3. Yeng yaxshi fikrni tanlash. Bu bosqich natijasida o'quvchilar loyihaning yakuniy mahsulotida amalga oshiriladigan, ilgari surilgan g'oyalarning butun to'plamidan bitta g'oyani tanlashlari kerak.

4. Bosqich-loyiha binosini rejalashtirish yoki, "loyiha bosqichi". Har bir guruh o'quvchilari loyiha mavzusi va g'oyasi asosida o'zlari uchun loyiha topshirig'ini ishlab chiqadi.

5. Bosqich-o'quvchilar o'ylab topilgan loyihani individual, guruhli yoki jamoaviy amalga oshirishni boshlaydilar, materiallar to'playdilar, loyihada foydalanish uchun turli xil variantlarni taklif qiladilar.

6. Bosqich-loyihani baholash va himoya qilish.

Keyin, himoyalangan variantlardan loyihaning yakuniy ssenariysi "tuziladi", u amalga oshiriladi. Loyihadan keyingi bosqich ham muhimroq bo'lib, uning doirasida I.A. Kolesnikov va M.P. Gorchakova-Sibirkaya [5] quyidagi tartiblarni ajratib turadi: aprobasiya, loyiha faoliyati natijalari va mahsulotlarini tarqatish, loyihani davom yettirish variantlarini tanlash.

Shunday qilib, loyiha ishtirokchilari loyihalash sohasida o'zlarinnig professional kompetensiyalarini rivojlantirishadi.

Shu bilan birga hozirgi kunda oliy ta'lim muassasasining o'quv-tarbiya jarayoniga kvaziprofessional faoliyatni joriy yetish bo'yicha muayyan muammolar mavjud. Kontekstual ta'lim nazariyasini ishlab chiqish A. A. Verbiskiy texnik universitetning ta'lim jarayoniga ye'tibor qaratdi. Shuning uchun ham birinchi muammo bu tushunchani gumanitar ta'limga moslashtirish bilan bir qatorda pedagogik ta'limda foydalanishning o'ziga xos shakl va usullarini belgilash bilan ham bog'liqdir. Keyingi qiyinchilik o'quv vaqtini tartibga solish va pedagogik amaliyot uchun ajratilgan vaqt bilan belgilanadi. Bundan tashqari, ko'plab bo'lajak o'qituvchilar o'quvchilar bilan loyihani tayyorlashga rahbarlik qilish ko'nikmasini etarlicha shakllantirmaganlar.

Kvaziprofessional faoliyatdan foydalanish istiqbollari, birinchi navbatda, kasbiy muammolarni hal qilishga qodir bo'lgan bo'lajak mutaxassisning kasbiy vakolatlarini shakllantirish bilan bog'liq: talabalarning ta'lim va dizayn sohasidagi imkoniyatlari, ehtiyojlari, yutuqlarini o'rganish; olingan natijalar asosida ularni o'qitish, tarbiyalash, rivojlantirishning individual yo'nalishlari; o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos keladigan va fan sohasining o'ziga xos xususiyatlarini aks yettiruvchi

texnologiyalardan foydalangan holda ta'lim sohasida kadrlar tayyorlash va ta'limni tashkil yetish; jamoat va ta'lim tashkilotlari, bolalar guruhlar va ota-onalar bilan o'zaro hamkorlikni tashkil yetish; ta'lim sifatini ta'minlash uchun ta'lim muhiti imkoniyatlaridan foydalanishdan iboratdir.

Adabiyotlar

1. Даутова, О.Б. Профессиональная компетентность педагога-воспитателя. - Санкт-Петербург : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2005- С. 8-20.
2. Вербицкий, А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения. - Материалы к четвертому заседанию «РОССИЯ в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы» методологического семинара – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. С. 5.
3. Байбородова, Л.В. Сопровождение образовательной деятельности сельских школьников. - Ярославль; М., С.30.
4. Землянская, Е.Н. Учебные проекты в экономической подготовке школьников // Школьные технологии.- Россия , 2005. - № 4-Б. 85-92.
5. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И.А.Колесникова, М.П.Горчакова-Сибирская; Под ред. И.А. Колесниковой.- М: Издательский центр «Академия». - М., 2005. Б. 21.
6. Толипова Ж.О. Биологияни ўқитишда педагогик технологиялар. Педагогика олий ўқув юртлари 5140400 Биология ва инсон ҳаётий фаолияти муҳофазаси мутахассислиги талабалари учун дарслик. Тошкент-2007. Б. 164.
7. Раупова М.Ҳ. Ижодий ўз ўзини рўёбга чиқаришда кваз касбий фаолиятнинг роли // Узлуксиз таълим илмий-услубий журнал. Тошкент -2021-йил махсус сон. Б.43-48.
8. Раупова М.Ҳ. Бўлажак биология ўқитувчиси квази-профессионал фаолиятини лойиҳалаш усуллари // Педагогик маҳорат. Бухоро. Илмий-назарий ва методик журнал 2021-феврал 1-сон. Б . 189-192.
9. Вербицкий, А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: метод. Пособие [Текст] /А.А.Вербицкий – Москва: Высш. шк., 1991. – 207 с.
- 10.Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения: Материалы к четвертому заседанию методологического семинара 16 ноября 2004 г. - М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. — 84 с.
- 11.Вербицкий А.А. Контекст как смыслообразующая психологическая категория // Ежегодник Российского психологического общества [Электронный ресурс]: Материалы 3-го Всероссийского съезда психологов. 25-28 июня 2003 года: В 8 т. - СПб.: Изд-во С- Петерб. ун-та, 2003. Электрон, текстовые данные - Т. 2. — С. 98-101. - 1 электрон, опт. диск (CD - Rom).
- 12.Вербицкий А.А. Концепция знаково-контекстного обучения в вузе // Вопросы психологии. - 1987. - JV« 5. - С. 31-39.
- 13.Вербицкий А.А. Теория контекстного обучения как основа педагогических технологий // Завуч. - 1998. - X» 5. - С. 96-110.
- 14.Вербицкий А.А., Бакшаева П.А. Проблема трансформации мотивов в контекстном обучении // Вопросы психологии. - 1997. - № 3. - С. 12-22.
- 15.Шкерина Л.В. Концепция профессионально-ориентированной учебно-профессиональной деятельности студентов [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <http://www.kspu.ru>.